

אחרי ערפל הקרב בא ערפל החקירה * כתביד של נערה גילה

שיומן המיבצעים הוא כוזב * טכנאים גילו כי נמחקו הקטעים

המכריעים מן ההקלטות * החלטת הוועדה אינה סוף־פסוק

עסקה ביש הדש

ביום זה היה נדמה לרמטכ"ל, כי כוחות צה"ל עברו את התעלה, והוא מיהר להודיע על כך לממשלה ולהכריז את הכרזתו המפורסמת: "נשבור להם את העצמות".

מאת אורי אבנרי

באוגוסט. משום־מה, וכנראה כדי לחסוך זמן, קבעה הוועדה שהיא תבדוק רק את המאורעות של אחד מבין 11 הימים האלה — היום השלישי של המלחמה, יום ב' ה-8 באוקטובר 1973.

למה זה נערכה התקפת־הנגד הגדולה של אוגדת האלוף אברהם ("ברן") אדן, מי שהיה אז מפקד גייסות השריון.

שבוע לפני המלחמה: ברן -

הוועדה, המשוחררת מן הנוהל המישפטי, יכלה ללכת בדרך הרבה יותר פשוטה. אך לא פחות אמינה: לימן יחד את כל הנוגעים בדבר, למשל את אלוף־הפיקוד (גור רודיש), מפקד האוגדה האחת (ברן), מפקד האוגדה ה-7 שניה (שרון), את סגנו של האלוף השלישי (אלברט ז"ל) וסגן מפקד הגיזרה הצפונית (קלמן מגן ז"ל), וכן את ראשי־המטות וקציני־המטה המצויים בעניין, מסקרי־הח-טיבות, חלק מן המג"דים, וכו'.

בחקירה יסודית, בנוכחות כולם, תוך חקירה רות הדדיות, שמיעת הטענות ומענותיהן, שמיעת פרטיהן הקטעה ועיון במיטמכים, הרי תה האמת מתבררת מעל לכל ספק תוך ירי מיים־שלושה.

דרך זו לא נתקבלה על־ידי הוועדה, אולי מפני שהי מישפטנים בה אינם רגילים לסוג כזה של חקירה — למרות שהיא מקובלת למדי בסיכומים ובתחקירים של צה"ל. היא מתאימה לנסיבות המיוחדות שבהן מתרחש שים מאורעות צבאיים.

תחת העימות, בא גישוש קולקטיבי באפלה. כל אחד מן המעורבים נקרא להעיד, כשהוא נותן הרצאה ומופסק על־ידי שאלות באמצע, או שנשאל מלכתחילה. לפעמים העירו לו מה אמרו אחרים, לפעמים גם זה לא. כל זה לפי שיקול חברי הוועדה.

מעולם לא הועמדה בפני מישהו גירסה שלמה של מישהו אחר, על מנת שיפריך אותה. בשלב השני של העדות, אחרי שכבר התפתח הוויכוח הציבורי על תחולת סעיף 15, החלו הקצינים להיזהר מל־העיד, ומלהגיש סימכים עד שיצא דו"ח־הביניים, לא נזהר איש, מאחר שהיו בטוחים שיוזהרו כחוק, אם תמצא הוועדה שהם עלולים להיפגע, ויאפשרו להם להסביר ולטעון.

בשלב השני, החלו חברי־הוועדה להראות לעדים מיטמכים שהוגשו להם, אך לא את כל המיטמכים, ולא על פי שיטה כלשהי. לעד, שהוגש לו מיטמך תוך כדי עדות, לא היתה כל אפשרות לבדוק את מהימנות המיטמך, ללמוד אותו ולהשוות אותו למיטמכים שלו. לעיתים קרובות לא הבינו הנשאלים מהי מטרת השאלה של השואלים, וממילא הוכשלו או אף נזוהרו מלחת תשובות גלויות.

כך נוסף ערפלה־חקירה על ערפלה־קרב. הערים גיששו באפלה, וממילא לא היתה אפי שרות מספקת לאמת או להפריך גירסות, מיטמכים ועדויות.

שני ערפלים אינם מסוגלים ליצור תמונה ברורה. ברגע זה לא ברור כלל כמה גירסות יש. השבוע נשי מעו הדים של שתי גירסות לגבי מאורעות ה-8 באוקי־טובר: גירסתו של ברן וגירסת גורודיש. בין השתיים, לא נערך עימות בוועדה.

אולם מי אומר שישנן רק שתי גירסות אלה? אין ספק שיש גם גירסה שלישית של הרמטכ"ל — שהרי הוא היה צריך להתבסס על משהו כאשר דיווח לממשלה, תוך

אחד מחברי ועדת־אגרונט פגש, לפני כמה ימים, באלוף חשוב בצה"ל, "מה דעתך על המימצאים שלנו בענייני מודיעין?" שאל אותו בסקרנות. הכוונה היתה לדו"ח הסודי, שנמסר לעיון לקצינים בכירים בתנאי־ביטחון מיוחדים.

הקצין נבון מאד. "למען האמת, עדיין לא קראתי אותם", השיב. יתכן שהיה נבוך פחות, אילו ידע כי שני־שלישים מן הקצינים המורשים לקרוא את הדו"ח הסודי — לא עשו זאת. הם לא טרחו לעיין במיטמך, למרות שהיה מצוי לעיונם במחנה שבו הם משרתים.

החטא הקדמון

החטא הקדמון של ועדת־אגרונט היה החלטתה להתעלם מסעיף 15 של חוק ועדות־החקירה. המבי טיה את זכויותיהם של אנשים העלולים להיפגע ממיצאי הוועדה.

המחוקק שיתר את ועדת־החקירה מן החוק הקודם בע את דרך הטיפול בעדויות ובראיות אחרות בבית־המישפט. המחוקק התכוון לשחרר את הוועדה מפרוי צדורה העלולה לסבך את עבודתה, ונתן לה שיקול־דעת גמור לגבי איסוף החומר. אבל הוא הגביל חרות גמורה זו באותו סעיף 15, הקובע כי הוועדה חייבת להודיע לאדם שהוא עלול להיפגע ממימצאיה, ולהעניק לאדם כזה את הזכות להופיע בפניה, להיות מיוצג על־ידי פרקליט, לעיין בעדויות, לחקור עדים חקירת שתי־עורב, ועוד.

חמשת האגרונטים (נשיא בית־המשפט שימעון אגרי רנט, השופן העליון משה לנדוי, מבקר־המדינה יצחק נבני צאל, רבייה־אלופים (מיל.) ייגאל ידן וחיים לסקוב) נתנו לסעיף זה פירוש המבטל אותו למעשה. היה נדמה להם כי הוא מסרבל את עבודתם. כדי לעשות לעצמם חיים נוחים יותר, שללו את ההגנה מאלופי צה"ל אשר בפניהם הטיחו האשמות המורות ביותר: דויד ("דדו") אלעזר, שמואל ("גורודיש") גונן ואנשי המודיעין.

הפרה זו של החוק פגעה קשה בקצינים אלה, ועל כך התריעו גורמים שונים, ובראשם השבועון המסויים. עכשיו מסתבר שהיתה לכך תוצאה עוד יותר חמורה, ההורגת מן העולה שנגרמה לכמה אישים.

שיטת־העבודה של הוועדה מונעה מונעה מונעה, למועשה, לעשות עבודה אחראית ואמונה, וליחשפת את האמת. בנסיינה לקצר לעצמה את הדרך, ירדה הוועדה מן הדרך.

זה נתברר לפני כמה חודשים, כאשר חשף העולם הזה את פרשת "מיטמכי סימ־טוב", בדו"ח הביניים הראשון שלה הסתמכה הוועדה על ניירות מוטימים, שהוגשו על־ידי סגן צעיר כמיטמכים אותנטיים. אחרי פירסום הדו"ח, הסתבר כי המיטמכים זויפו — אלא שהוועדה לא היתה כלל מסוגלת לעמוד על כך. שיטת־החקירה שלה היו שיטתיות ובלתי־מיקצועיות, לאנשים הנפגעים לא ניתנה אפשרות לחקור את סימ־טוב או לבדוק את המיטמכים בשיטות של זיהוי־פילילי, והוויף כולו נתגלה לאחר מכן רק במיקרה.

הוועדה טיטשה את העניין בדו"ח השני שלה. העמידה פנים כאילו לא חשוב כלל אם הניירות מוטימים או לא. גרוע מזה — היא לא מסיקה מכישלון זה שום מסקנה לגבי שיטות־עבודתה שלה.

התוצאה היתה שערוררייה, שהתפוצצה הי שבוע בקוד גודו, ושהעמידה בצל את פרשת מיטמכי סימ־טוב. כי במרכז לא עומד סגן צעיר, אלא אחד האדופים הבכירים ביותר בצה"ל.

- וגורודיש מבלים בראש־השנה

ערפל אחרי ערפל

ל ועדת־אגרונט הוטל לחקור את אירועי המלחמה עד לתום שלב הבלימה — כלומר, מה־6 עד ה־15